

Jsme v krizi – a co s tím?

PhDr. Petr Nesvadba, CSc.

Ach, jak jsou **slova ošidná!** S jakou samozřejmostí nám plynou z úst, ale jak nesamozřejmé jsou často obsahy, které s sebou nesou! Stále kolem sebe například slyšíme, že "**jsme v krizi**". Nu dobře, je to možné, ba pravděpodobné. Ale **kdo je to vlastně "my"**?

Zpravidla se tímto slůvkem míní **soudobý euro-americký civilizační okruh**. Tedy společnost, s níž sdílíme jisté základní hodnoty a způsoby chování, společnost, která dlouho sama sebe pyšně nazývala "moderní" a teprve nyní se snaží "postmoderně" pochopit své vlastní meze a rozpory. Jenže tato "naše civilizace" je přespříliš rozmanitá, konfliktní, plná rozdílností v právním uspořádání, politice, hospodářství, náboženství i kulturních vzorcích, než aby bezproblémově sdílela ono „my“! Ano, Západ vždy znamenal jednotu v rozdílnosti, ale je velmi nepříjemným zjištěním, že současné problémy, před nimiž západní společnost stojí, vyjevují spíše její rozdílnost, než jednotu; naznačilo to již konfliktní vyjednávání o tzv. Lisabonské ústavě a ve vši nahotě se to projevilo pod tlakem vlny uprchlíků...

Že bychom tedy slovem "my" označili jen naši **soudobou českou společností**? Obávám se, že ani tímto zúžením si příliš nepomůžeme. Stačí klást otázky: tím "my" se rozumějí "Češi", nebo "Češi a Moravané, případně Slezané"? Nebo raději "my, obyvatelé českých zemí"? Nebo úplně jinak, třeba: "my, občané České republiky"? A to se pohybuje „jen“ v rovině jazykově-kulturní a právní; což vnést do toho ještě hledisko etnicity, náboženství, politické orientace, genderu apod.? Zjistili bychom, že ono „my“ lze rozostřit až k absolutní neuchopitelnosti...

Nu dobře, nechme tuto otázku raději otevřenou. Ty, milý čtenáři, si dosad' sám, která odpověď se Ti bude zdát nejvhodnější. A nyní se pust'me do druhé části naší úvodní teze: **co to vlastně obnáší "být v krizi"**?

Ať o "krizi" hovoří ekonomové, politici, ekologové či psychologové, mají zpravidla na mysli určitý typ situace, do níž se daný - jimi zkoumaný - systém dostal. Tato situace bývá charakterizována jako konfliktní, kolizní, vyostřená. Doposud funkční způsob chování či myšlení končí svoji platnost a nový se dosud hledá. A je vedlejší, zda jde o tržní rovnováhu, nebo integritu osobnosti.

V tomto smyslu patrně v krizi jsme. Ať jako občané ČR, nebo Západ, nebo možná i lidstvo vůbec. Nehodlám zde tuto krizi vymezovat obsahově, chci spíše upozornit na **dvojznačnost krizové situace**: ta je totiž vždy jak selháním starého způsobu chování, tak i výzvou k nalezení způsobu nového. Každá krize cosi **ukončuje** a čemusi novému se **otvírá**, je ukončená i neukončená zároveň. Však také samo řecké slovo „krisis“ tradičně označuje rozhodnou situaci – tj. takovou, která nazrála k určitému **rozhodnutí!**

Zdá se mi proto špatné, budí-li dnes často média u lidí dojem, že krize je pouze stavem negativním, ba tragickým. Což může někdo například tvrdit, že krize puberty je totálně negativním obdobím ve vývoji mladého člověka? Jistě, že při nedostatečném zvládnutí, při nesprávném řešení se i puberta čímsi tragickým státi může; může však (a měla by) znamenat v prvé řadě období znovunalezení jistot, identity, stability osobnosti! A to platí i pro naši soudobou krizi civilizační, která má své stránky ekonomické stejně jako politické, ekologické či mravní. Fatální bude tato krize jen tehdy, nedokážeme-li porozumět její **výzvě** a nedokážeme-li si vypracovat nové, změněným poměrům adekvátní algoritmy chování a jednání. K přírodě, k druhým lidem, k sobě samým ...